

BRYDNINGERNE MELLEM DEN ADMINISTRATIVE INDELING I KOMMUNER OG DEN ØKONOMISKE OG ERHVERVSMÆSSIGE UDVIKLING

FOREDRAG I NATIONALØKONOMISK FORENING DEN 27. MARTS 1933

AF BERTEL DAHLGAARD

I en Række af de økonomisk og socialt mest fremskredne Lande har man i den sidste Menneskealder i stigende Grad maattet kæmpe med det Modsætningsforhold, der opstaar mellem den befolkningsmæssige og erhvervsøkonomiske Udvikling paa den ene Side og den nedarvede administrative Inddeling af Landet i kommunal Henseende paa den anden Side.

Befolkningstilvæksten med dens stærke Koncentration paa bestemte Steder sprænger de gamle Kommunegrænser; men dernæst medfører de uhyre sociale og økonomiske Forskelligheder, der efterhaanden opstaar som Følge af Kommunernes forskelligartede sociale og erhvervsmæssige Struktur, at en Opretholdelse af de enkelte Kommuner med en isoleret offentlig Økonomi i samme Omfang som tidligere bliver umulig. De sociale og erhvervsmæssige Forudsætninger, der oprindeligt dannede Grundlaget for de gamle Kommunegrænser og for den offentlige Økonomi, der skulde udfolde sig indenfor disse Grænser, er forlængst ophørt at eksistere. Hvis man tænkte sig, at vi i Dag fik den Opgave paa rationelt Grundlag udfra den nu eksisterende befolkningsmæssige og erhvervsmæssige Tilstand at inndele Landet i de administrative Enheder, Kommunerne udgør, da vilde det Resultat, vi kom til, i store Dele af Landet kun i ringe Grad minde om Landets nuværende kommunale Inddeling. Det er derfor ikke underligt, at der i Øjeblikket er en Spænding til Stede mellem det sociale og økonomiske Liv, der danner Bågrunden for Kommunernes administrative Opgaver, og de rent geografiske og historiske Grænser, der er overladt os fra Fortiden. Det Modsætningsforhold, der her er til Stede, er utvivlsomt af betydelig større Rækkevidde, end de fleste i Almindelighed gør sig klart, og øver en betydelig Indflydelse paa en Række indtil Begyndelsen af det 19. Aarhundrede og dens ringe Tilvækst

af Borgernes økonomiske Handlinger, hvorved Erhvervsliv, Skatteforhold, Bebyggelsesforhold og Grundværdier ofte paavirkes i afgørende Grad. Det vilde derfor være velbegrundet, om Nationaløkonomerne herhjemme i højere Grad, end det hidtil har været Tilfældet, viede hele dette Forhold deres Opmærksomhed. Det maa erkendes, at Lovgivningsmagten i stigende Grad viser Forstaaelse af det Problem, der her foreligger, men en Klarlægelse fra Økonomernes Side af Problemets hele Omfang og Betydning vilde være af overordentlig Værdi for de Overvejelser, den kommende Tid vil nødvendiggøre. De Bemærkninger, jeg skal tillade mig at fremsætte her i Aften, vil kun i grove Rids kunne belyse de Spørgsmaal, der rejser sig paa dette Omraade, dels fordi et Foredrags Ramme er saa snæver, dels fordi jeg ikke har haft den fornødne Tid til en saa grundig Forberedelse, som Æmnet kræver.

De danske Kommuner har, som alle ved, deres Oprindelse langt tilbage i Tiden. De territoriale Grænser for Købstæderne er afsat paa Grundlag af Ejendomsforhold og Kongeprivilegier, der fortøner sig Aarhundreder tilbage i Tiden, og med Hensyn til Sognekommunerne, da har de deres Oprindelse i Forhold, der stod i Forbindelse med den gejstlige Inddeling af Landet, og som kun delvis var økonomisk begrundede. Det var de gamle Præstekald, der kom til at danne Grundlaget for de senere opdukkende kommunale Opgaver paa det sociale og økonomiske Omraade, først ved Reglementet af 5. Juli 1803, der lod Omraadet for et Præstekald udgøre et Fattigdistrikt, dernæst ved den kgl. Anordning af 29. April 1813, der henlagde Skolevæsenet til en Skolekommission for hvert Præstekald, og endelig ved Anordningen af 13. August 1841, der skabte Sogneforstanderskaberne til at styre de kommunale Anliggender indenfor de samme gamle Grænser. Men selv om nu Grænserne for de danske Kommuner saaledes oprindelig afsattes ud fra andre Synspunkter, end vi i Nutiden vilde anlægge ved Organiseringen af den kommunale Administration, saa havde dette den Gang og langt frem gennem Tiden i Virkeligheden mindre at sige. Paa Landet var Forholdene saa ensartede fra Kommune til Kommune, at det var af mindre Betydning, hvor Kommuneskellene gik, og Afgrænsningen mellem By og Land var saa skarp baade af naturlige og legale Grunde og Byernes Erhvervsliv saa stillestaaende, at Brydninger mellem Byernes og deres Nabokommuners kommunale Liv sjældent opstod. Som Helhed gjaldt det, at Befolkningens Stagnation

i første Halvdel af det 19. Aarhundrede ikke gav Grundlag for store Interessesmodsatninger mellem Kommunerne indbyrdes. Produktionslivet var lokalt bestemt, og de store Vandringer fra Landsdel til Landsdel og fra den ene Kommunetype til den anden kendtes ikke.

Som et Udtryk herfor skal jeg minde om, at København, som i de sidste 30 Aar af det 18. Aarhundrede kun voksede med 20,000, i 1801 havde 100,000 Indbyggere, og i de følgende 50 Aar kun voksede til 130,000. Samtlige Provinsbyer omfattede i 1801 kun ca. 90,000 Indbyggere og var 50 Aar efter kun vokset til 165,000. Landdistrikterne omfattede i 1801 $\frac{3}{4}$ Mill. Mennesker og i 1850 godt en Mill. Men nu indtræder i den følgende Menneskealder den store Forandring. I Købstæderne havde hidtil Haandværk og Handel været de vigtigste Erhverv, og de var i Almindelighed afpasset efter det Afsætningsmarked, der fandtes i Købstaden selv og i dens Opland. Nu sprænges dette gamle Samfund. Den industrielle Udvikling begynder med tiltagende Stordrift, der fremstiller Varer ikke for en lokal Kundekreds men for M a r k e d e t. Arbejdsdelingen mellem Erhvervene tager Fart, og de moderne Trafikmidler skaber nye Produktions- og Afsætningsvilkår. Hermed er det Sprængningselement sat ind i de gamle stillestaaende, lokalt afgrænsede kommunale Samfund, som i Forbindelse med den nu stærkt tiltagende Befolkningstilvækst maa føre til de uhyre Befolknings- og Produktionsforskydninger, vor Tid har været Vidne til, og som medfører, at de gamle Kommunegrænser, der hidtil har været følt som naturlige, i højere og højere Grad kommer til at krydse den erhvervsmæssige Udvikling, ofte skilende, hvad der økonomisk og socialt er en Enhed, og ikke sjældent ogsaa holdende sammen, hvad der ud fra samme Synspunkter forlængst er skilt. Sidste Halvdel af Aarhundredet viser os en Befolkningstilvækst i København paa 270,000 og i Provinsbyerne paa over 300,000. Det er Vandringernes Tid, der nu er inde. Af denne Byernes samlede Tilvækst i nævnte Periode er kun ca. Halvdelen Byernes eget Fødselsoverskud, medens den anden Halvdel er indvandret fra Landdistrikterne. I Landdistrikterne er Befolkningstilvæksten i den samme Periode trods et Fødselsoverskud paa ca. 800,000 kun 375,000 og den sidst nævnte Tilvækst er ikke en jævn Vækst i Folketallet ud over Landkommunerne. Det er de i Forbindelse med Jernbanenettets Udvikling opdukkende Stationsbyer, der bringer den væsentligste Del af Landdistrikternes Befolkningstilvækst.

Før 1860 spillede Jernbanerne ingen Rolle med Hensyn til Landbefolkningens Forskydninger. En Undersøgelse viser, at de Sogne, der havde Jernbanestation i 1860, i Perioden 1840—1860 ikke udviste nogen væsentlig stærkere Tilvækst end de andre Sogne; i Perioden fra 1860—1901 derimod voksede Sogne, som i 1901 havde Jernbanestation, dobbelt saa stærkt som de øvrige Sogne.

Først ved Folketællingen i 1901 udskilte man og opgjorde særskilt Folketallet for saadanne Stationsbyer og lignende bymæssige Bebyggelser (deriblandt ogsaa Forstæder) i Landdistrikterne. 109 Stationsbyer havde da ialt en Folkemængde paa ca. 90,000 Indbyggere. I 1906 var Folketallet fordoblet, idet Befolkningen i Stationsbyerne etc. udgjorde 201,000, og i 1930 er Tallet steget til 534,000 (m. Sønderjylland). Der er altsaa alene siden 1901 vokset en Befolkning op levende under bymæssige Former, men uden for Købstadlovgivningen paa ca. 440,000 Personer (heraf kun godt 20,000 i Forstæder til Hovedstaden), eller lige saa meget som Indbyggerne i alle Danmarks Byer Hovedstaden indbefattet i 1870 og over 3 Gange saa meget som i samtlige danske Provinsbyer i 1840.

De 440,000 udgør $1\frac{1}{2}$ Gang den Tilvækst, der i samme Periode har fundet Sted inden for Provinsbyernes Omraade, idet denne Tilvækst kun har været 305,000.

De 534,000, der lever under bymæssige Former uden for Købstadlovgivningen, udgør ca. 25 pCt. af den Befolkning, der lever under bymæssige Former.

En ikke ringe Del af Stationsbyerne har naaet en anseelig Størrelse, 22 har saaledes over 2000 Indbyggere, 20 har mellem 1500 og 2000 og 47 mellem 1000 og 1500.

Iøvrigt synes det, som om der i de senere Aar er indtraadt en Ændring i Stationsbyernes Tilvækstforhold. Medens saaledes Stationsbyernes Indbyggerantal fra 1916—20 voksede med 24 pCt., var Væksten for 1920—25 18 pCt. og i Femaart 1925—30 kun 12 pCt.

Adskilligt taler for, at denne aftagende Tilvækst i Stationsbyerne staar i Forbindelse med Biltrafikens Udvikling.

Men med denne Folkevandringens og Befolkningskoncentrationens Tidsalder bliver Forholdet nu ikke blot dette, at de nye erhvervsøkonomiske Enheder ikke mere er sammenfaldende med de gamle administrative Enheder, som Kommunerne udgør, men disse Befolkningsforskydninger medfører saadanne Forskydning-

ger i Kommunernes offentlige Økonomi, saa Forskellighederne i offentlige Byrder paa de to Sider af samme Kommunegrænse mange Steder bliver utaaelig.

I de Byer, hvor den industrielle Udvikling medfører Tilstrømning, melder sig hurtig de stigende Udgifter til Skoler, Værker, Gader, social Forsorg og alt det, som et hastigt voksende Bysamfund gør nødvendigt af offentlige Foranstaltninger, og Tilflytterne er næsten aldrig i Stand til at give Byen en tilsvarende øget Skatteevne. Ganske vist fører Tilvandringen i Almindelighed med sig en automatisk Stigning af Byens Grundværdier, som jo ud fra almindelige logiske Betragtninger vilde være selvskrevne til i Kommunens Kasse helt eller delvis at ækvivalere de øgede Byrder, den samme Tilvandring foraarsager; men helt op til denne Dag har man som bekendt fundet det rimeligt, at Fordele ved Indvandringen indkasseres af en snæver Kreds, medens Omkostningerne ved Indvandringen betales af Kommunen, som derefter ligner dem som Skat paa de taalmodige Borgere. Resultatet er det kendte, at visse Perioder i saadanne Byers Udvikling kendetegnes ved stadigt stigende Skatteprocenter, saa en Sammenligning af den personlige Skattebyrde, der findes paa de to Sider af Bygrænsen, skaber et Modsætningsforhold mellem de paagældende Kommuner, som maa have sin Udløsning paa en eller anden Maade. Selvfølgelig kan Tilvæksten i Bykommunerne ogsaa arte sig paa anden Maade, saa f. Eks. den Arbejderbefolkning, der tiltrækkes af Byens store Virksomheder, slaar sig ned udenfor Bygrænsen i den tilstødende Landkommune og derigennem lægger et uudholdeligt Tryk paa denne Kommunes Økonomi. Dette er dog Undtagelsen; men hvad enten det ene eller andet Forhold er til Stede, er Situationen den samme: En Konflikt mellem nedarvet administrativ Inddeling og erhvervsmæssig Udvikling.

Paa et ret tidligt Tidspunkt var man herhjemme klar over, at der maatte skabes øgede Muligheder for at løse saadanne Konflikter. En Ændring af Grænserne mellem Købstæder og Landdistrikter kunde oprindelig kun ske med Samtykke af begge de paagældende Kommunalbestyrelser og af samtlige Grundejere, hvis Ejendomme agtedes indlemmet; men i Rigsdagssamlingen 1872 forelagde daværende Indenrigsminister *Fonnesbech* et Lovforslag, der var udarbejdet af en i 1870 nedsat Kommission, og som gik ud paa, at Regeringen skulde kunne indlemme Arealer af Sognekommuner i en Købstad, naar det øn-

skedes af en af de paagældende Kommunalbestyrelser, i Forbindelse med en vis Del af de Grundejere, hvis Ejendomme ønskedes indlemmet. Forslaget gennemførtes med visse Ændringer som Lov af 17. Maj 1873. Der blev i denne Lov givet detaljerede Regler for Erstatninger til Grundejere, dersom der efter Indlemmelsen kom til at paahvile deres Ejendomme en større Skattebyrde, end der hvilede paa dem forinden Indlemmelsen. Men den endelige Afgørelse med Hensyn til denne Erstatnings Størrelse saavel som med Hensyn til Afregningen mellem de to Kommuner henlagdes til Indenrigsministeren. Det er ganske interessant at se, hvorledes paa et saa tidligt Tidspunkt som i 1870erne en udpræget konservativ Regering fuldt ud erkendte Karakteren af de Spørgsmaal, der opstod Kommunerne imellem som Følge af den økonomiske Udvikling. I Bemærkningerne til Lovforslaget anfører Regeringen som Eksempel paa, at en administrativ Løsning af disse Spørgsmaal kan blive nødvendig:

»Hvor Veie paa den ene Side begrændses af bebygget Landgrund og paa den anden Side af Kjøbstaden, eller hvor Kjøbstadgader umiddelbart udmunde i Landdistriktet, eller hvor en enkelt til et Landsogn hørende Grund paa alle Sider er omgivet af Kjøbstadgade eller af Kjøbstadgrunde, eller hvor det til en Kjøbstadkommune hørende Areal har en saadan Form, at en naturlig Udvidelse af Kjøbstadgrunden ikke kan finde Sted, f. Ex. naar de omliggende Landkommuner kileformigt skyde sig ind i Kjøbstadens Territorium, vil Kjøbstadkommunen ofte hindres i Udførelsen af kommunale Foretagender, som er til fælles Nytte for Beboerne saavel paa Kjøbstadens som paa Landets Grund, men til hvilke den enten ikke kan erholde Bidrag fra Eierne af Landgrundene, eller som maaske overhovedet ikke kunne fremmes uden med Erhvervelse af Samtykke fra samtlige Eiere af vedkommende Landgrunde. Paa den anden Side vil det, navnlig hvor en tættere bebygget Del af Landdistriktet skyder sig ind paa Kjøbstaden, ofte være Landdistriktet af Vigtighed, at en Indlemmelse i Kjøbstaden foregaar, saavel fordi den fattigere Befolkning fra Kjøbstaden vil søge ud til de billigere Boliger paa Landet og derved forøge Landkommunens Udgifter til Fattigvæsenet, som paa Grund af, at der ikke i Landdistriktet vil kunne udøves de Næringsbrug, hvis Drift er betinget af en vis Afstand fra Kjøbstaden, hvorved Eierne mulig ville blive afskaarne fra at anvende deres Eiendomme paa den naturligste og fordelagtigste Maade«.

Som Motivering for den øgede Myndighed, Lovforslaget lægger i Ministerens Haand anføres, at

»den Omstændighed, at Regeringen kommer i Besiddelse af den angivne Bemyndigelse, vil bidrage til, at Overenskomst om Ordningen af de oftnævnte Forhold hyppigere indgaas, idet de Paagældende lettere ville afholde sig fra at fremsætte urimelige Fordringer, naar Indlemmelsen dog trods deres Indsigelse kan paabydes af Regeringen«.

Men det hedder endvidere:

»saafremt det i de enkelte Tilfælde skulde vise sig, at nogle af de i Sagen Interesserede for deres Eiendommens Vedkommende nægte Samtykke til Indlemmelsen, uagtet denne almindelig er anset som en gavnlig og hensigtsmæssig Foranstaltning og kan gennemføres paa en lempelig Maade for hele det til Inddragelse bestemte Areal, har det formentlig ingen Betenkelighed at indrømme Administrationen Myndighed til at foreskrive, at Indlemmelsen desuagtet i sin Helhed skal finde Sted, uden at det, saaledes som det nu er Tilfældet, skal være nødvendigt at besvære Lovgivningsmagten med at deltage i en saadan, rent stedlig Sags Ordning«.

Det maa dog siges, at det var indenfor ret snævre Grænser. Loven af 1873 drog Konsekvenserne af disse Synspunkter. Denne Lov af 17. Maj 1873 var derefter i Tiden indtil 1920 det Middel, Regeringerne har haft til at ændre Grænserne mellem Købstæderne og deres Nabokommuner, naar Udviklingen gjorde dette ønskeligt. Med Hensyn til Udviklingen indenfor Landkommunerne, da bestemtes ved Landkommunalloven af 6. Juli 1867, at Amtsraadet med Indenrigsministerens Samtykke kunde beslutte Deling af en Kommune, naar særlige Omstændigheder talte derfor, og Vælgerne i et af de under et fælles Sogneraad henhørende Sogne ønskede en Adskillelse.

Om Ændringer af Københavns Kommunes Grænser har der aldrig været generelle Lovbestemmelser. Større Indlemmelser er som bekendt sket ved særlig Lov, saaledes som det fandt Sted, da Valby, Brønshøj og Sundbyerne indlemmedes i Aarene 1901—02, hvorved Københavns Areal tredobledes, og Byens Indbyggertal øgedes med 42,000 Indbyggere. Indlemmelser i København af mindre Arealer kan ske ved kgl. Resolution med Samtykke fra vedkommende Kommunalbestyrelse og samtlige Grundejere, hvis Arealer indlemmes.

Loven af 17. Maj 1873 om Indlemmelser i Købstæder blev nu op gennem Tiden anvendt i et ikke ringe Antal Tilfælde. Fra 1873 til 1919 fandt der Indlemmelser Sted i 37 Købstæder, for adskillige Byers Vedkommende flere Gange, saa der ialt foretoges 109 Indlemmelser i Henhold til denne Lov; men disse Indlemmelser indskrænkede sig i de allerfleste Tilfælde til Indlemmelse af en enkelt eller nogle faa Ejendomme. Kun i ganske faa Tilfælde fandt der Indlemmelse Sted af et helt Landdistrikt eller af større Arealer. Det vil sige, at egentlige større økonomiske Mellemværender ikke løstes. Lovens Bestemmelser var for snævre. Efterhaanden som Tiden skred frem, og der omkring Aarhundredskiftet udenfor mange Købstadgrænser skød op enten villa-

bebyggede Skattely eller Arbejderforstads kvarterer, maatte nødvendigvis Kravene rejse sig om en Revision af denne Lovgivning og efter en Kommissionsbehandling af Spørgsmaalet, der strækker sig fra 1915 til 1919, vedtager Rigsdagen Loven om Indlemmelse i Købstæder af Arealer af Sognekommuner af 28. Juni 1920. Med denne Lov forøges i overordentlig Grad Indenrigsministerens Myndighed overfor Indlemmelsesproblemerne, hvorved Mulighederne øges for at løse de økonomiske Mellemværender mellem Købstæderne og deres Nabo-kommuner ved omfattende Indlemmelser.

I det store Værk, som tidligere Sekretær i det svenska Stadsförbundet, senere Borgmester Dr. Yngve Larsson, har skrevet om »Inkorporeringsproblemet«, opstiller han forskellige Kategorier af Indlemmelser grupperet efter de Aarsager, der begrundet Indlemmelsen. Han taler om »Förstadsinkorporering«, hvor Indlemmelsen omfatter allerede bebyggede Arealer i umiddelbar Tilknnytning til Købstaden, og hvor Indlemmelsen derfor er Udtryk for en allerede tilstedeværende økonomisk Sammenhæng mellem Byen og det indlemmede. Han taler om »koloniasatorisk Inkorporering«, hvor ubebyggede Arealer indlemmes, og Indlemmelsen er foraarsaget af, at den stærkt voksende Bys Byplanpolitik nu nødvendiggør Raadighed over Arealerne for at kunne lede Byens fremtidige Udvikling paa rette Maade.

Endvidere opstiller Yngve Larsson Begrebet »Förvaltningsinkorporeringer«, hvor Indlemmelsen tager Sigte paa at sikre Byen Arealer til Udvidelse af kommunale Foretagender, Vandværker, Sygehuse, Kirkegaarde o. s. v., og han bruger endelig Udtrykket »Geografiske Grænsregleringer«, hvor Indlemmelsen alene har til Formaal at bringe gamle territorialt set irrationelle Grænses ud af Verden, f. Eks. hvor Dele af en Kommune ligger som en Enklave fuldstændig omsluttet af en anden Kommunes Arealer.

Ser man nu paa den danske Indlemmelseslov af 28. Juni 1920, da vil man se, at den i Virkeligheden aabner Adgang til for Administrationen at gennemtvinge Indlemmelser af samtlige disse Kategorier, hvor der er et alment sagligt Grundlag for dem.

Ganske vist opstilles der i Loven, for at Indlemmelse skal kunne ske, ret strenge Betingelser i Retning af Tilslutning fra Grundejerne eller kommunale Vælgere i det Distrikt, der tænkes indlemmet; men ved Siden heraf opstilles der visse materielle Betingelser, som, naar de er til Stede, giver Regeringen for-

nøden Bemyndigelse til Indlemmelse paa et Byraads eller Sogneraads Begæring.

I Lovens § 5 bestemmes det saaledes, at

»med Amsraadets Samtykke kan under særlige Omstændigheder Indlemmelse i en Købstad af en Sognekommune eller en Del af en saadan Kommune finde Sted, naar Andragendet fremkommer fra Byraadet eller Sogneraadet — — — og Indlemmelsen derhos skønnes nødvendig af Hensyn til Købstadens, Sognekommunens eller vedkommende Landareals økonomiske Udvikling eller af Hensyn til den tilborlige Ordning af Forsorgelsesvæsen, Skolevæsen, Sundhedsvæsen, Brandvæsen, Belysningsvæsen, Bygningsvæsen, Afløbsforhold, Færdselsforhold eller lignende Foranstaltninger af almen social eller økonomisk Betydning«.

Endvidere bestemmes det her, at Indlemmelse under særlige Omstændigheder kan foretages,

»naar Arealernes Beboere ved deres Virksomhed er nøje knyttede til Købstaden, og Indlemmelsen skønnes nødvendig eller særdeles ønskelig af de foran omhandlede Grunde, eller naar et Byen nærliggende Areal Beboere nyder Andel i Købstadens Goder, medens Skattebyrden er væsentlig ringere end i Købstaden. Endvidere kan Indlemmelse efter Andragende fra en af de fornævnte Grupper eller Kommunalbestyrelser og efter indhentet Erklæring fra Amsraadet under særlige Omstændigheder finde Sted, naar Indlemmelse er nødvendig eller særdeles ønskelig som Led i Ordningen af Købstadens eller de omkring samme beliggende Sognekommuners Forhold«.

Disse materielle Betingelser er i Virkeligheden saa elastiske, og nogle vil maaske hertil føje, at Loven paa andre Punkter er saa uklar i sin Opbygning, at en Minister i alle de Tilfælde, hvor afgørende almene Hensyn talte for en Indlemmelse, vilde kunne gennemtvinge en saadan, naar den Kommissionsbehandling havde fundet Sted, som Loven foreskriver til Forberedelse af den økonomiske Afregning Kommunerne imellem. I de tolv Aar, denne Lov har virket, er da ogsaa omfattende Indlemmelsesspørgsmaal løst.

Der er ialt foretaget 27 Indlemmelser omfattende ialt ca. 10,000 ha og ca. 28,000 Indbyggere. De største af disse Indlemmelser er Indlemmelserne i Svendborg (1309 ha, 3835 Indb.), Kolding (625 ha, 4960 Indb.) og Odense (Sct. Hans Landdistrikt: 836 ha, 10,748 Indb.)¹⁾.

¹⁾ Af Kommunedelinger, hvorved der foretages en Deling af bestaaende Sognekommuner, er der i Perioden 1920—30 foretaget 40, i Perioden 1911—19: 22. Disse Kommunedelinger har som oftest deres Aarsag i, at en større Stationsby er vokset op i den ene Del af Kommunen, hvorved Erhvervsforhold og sociale Forhold er blevet af forskellig Karakter indenfor Kommunens to Dele, og Delingen medfører saa, at de to nye Kommuner hver for sig bliver af mere ensartet Struktur.

Mange af disse Spørgsmaal er løst i fuld Fordragelighed mellem de Kommuner, de berørte. Om nogle af Spørgsmaalene kan det vel nok siges, at Enigheden kun er opnaaet ved, at Ministeren besad Myndigheden til at tvangsindlemme og fastsætte de nærmere Betingelser, saa han derigennem har kunnet lægge et Tryk paa Parterne. I enkelte Tilfælde har egentlig Tvangsindlemmelse fundet Sted under Modstand fra den ene af Parterne, en Modstand, som endogsaa i et enkelte Tilfælde (St. Hans' Indlemmelse i Odense) har været saa heftig, at man — om end uden Held — har søgt til Højesteret for at søge Indlemmelsesdekretet kendt ugyldigt. Om alle Indlemmelserne siden 1920 kan det utvivlsomt siges, at de har været vel begrundede, og at dette er erkendt af alle Parter, naar nogen Tid er forløbet og Sindene er faldet i Ro. Hele denne Indlemmelseslovgivning har jo nu i indeværende Rigsdagssamling været underkastet en Revision, idet der i Lov af 25. Marts 1933 om Landkommunernes Styre, er indsat et Afsnit om »Fremgangsmaaden ved Ændringer i Landets kommunale Inddeling«.

Dette Afsnit erstatter altsaa Indlemmelsesloven af 1920, men dernæst indeholder det Bestemmelser vedrørende alle andre Arter af Grænsereguleringer Kommunerne imellem (Kommunedelinger, Kommunesammenlægninger, Overførelse af Sognekommuner fra et Amt til et andet, mindre Grænsereguleringer mellem Kommuner).

I Henhold til denne nye Lovgivning vil herefter alle Ændringer i Landets kommunale Inddeling (bortset fra Københavns Grænser) kunne ske uden Lovhjemmel. Sagerne kan rejses af Indenrigsministeren, af en af de paagældende Kommunalbestyrelser, af Flertallet af de kommunale Vælgere, der har Bopæl i det Omraade, som ønskes bragt ind under et nyt kommunalt Tilhørsforhold, eller af visse Grupper af Omraadets Grundejere.

Der oprettes et for hele Landet fælles Nævn, bestaaende af en af Indenrigsministeren udnævnt Formand, samt 6 andre Medlemmer, af hvilke 2 udpeges blandt Landets Amtmænd, 2 af Bestyrelsen for Den danske Købstadforening, 1 af Bestyrelsen for De samvirkende Sogneraadsforeninger og 1 af Bestyrelsen for Den danske Amtsrådsforening. I Sager, der alene angaar Landkommuner, erstattes de af Købstadforeningen udpegede Medlemmer af et af Bestyrelsen for Amtsrådsforeningen og et af Bestyrelsen for Fællesorganisationen for Landkommuner med bymæssig Bebyggelse udpeget Medlem.

Til dette Nævn henvises praktisk talt alle Sager af Betydning, vedrørende saavel Indlemmelse i Købstæder som andre Arter af Grænsereguleringer, om hvilke der ikke er fuld Enighed mellem Parterne. Medens der under den gældende Indlemmelseslov i hvert enkelt Tilfælde skal nedsættes en Indlemmelseskommission til Udarbejdelse af Vilkaarene, saa føres nu samtlige Indlemmelsespørgsmaal, der rejses, og som Indenrigsministeren finder egnede dertil, frem for dette Nævn. Nævnet gør Indstilling til Indenrigsministeren. Gaar den ud paa, at Sagen bør nyde Fremme, og Indenrigsministeren tiltræder dette, afgøres Sagen i Henhold til den givne Indstilling om Vilkaarene. Gaar Indstillingen ud paa, at Sagen ikke bør nyde Fremme, meddeler Indenrigsministeren Andrageren Afslag; men Ministeren kan dog, saafremt tre af Nævnets Medlemmer har stemt for at foretage den foreslaaede Omlægning, bestemme, at Sagen skal fremmes. Den sendes da tilbage til Nævnet, der derefter giver Indstilling om Vilkaarene.

Der er al Udsigt til, at et betydeligt Arbejde venter det Nævn, der saaledes skal være Sjælen i Arbejdet med kommende Grænseflytninger mellem Købstæder og Landdistrikter. For Tiden arbejdes der af indenrigsministerielle Kommissioner nedsat under den gamle Lov med 3 store Indlemmelsessager. Der er endvidere overfor Ministeriet fra 9 andre Byer rejst Krav om store Indlemmelser og i en halv Snes Købstæder er Indlemmelsespørgsmaal rejst, uden at Sagerne endnu er naaet frem til Ministeriet.

Men netop paa dette Tidspunkt er det formentlig ikke ubetimeligt at rejse det Spørgsmaal, om det er ønskeligt fremtidig fortrinsvis eller alene at søge de økonomiske Modsætninger mellem Byerne og deres Nabokommuner løst gennem Grænseflytninger, altsaa Indlemmelser. For det første maa man ikke glemme, at Udviklingen af Trafikmidlerne, først og fremmest dette, at Bilerne snart er Allemandseje, mange Steder gør det vanskeligt at løse det foreliggende økonomiske Problem til Bunds ved en Indlemmelse. Man kan nok indlemme en Skattelybebyggelse, men er Forskellighederne mellem de to Kommuners økonomiske Vilkaar meget store, rejser der sig let en ny Bebyggelse uden for den nye Grænse, selvom denne er skudt ret langt ud fra Byen. Men dernæst kan det jo ikke nægtes, at nogle af de Forhold, Udviklingen har ført med sig, og som har skabt den Ulighed Kommunerne imellem, der fremkalder Nødvendigheden af Indlemmelser, er Forhold, der i det hele taget Landet over indeholder

store Uretfærdigheder med Hensyn til de økonomiske Byrders Fordeling paa de forskellige Kommuner. Og jeg maa mene, at formaar man ved en Ophævelse eller Formindskelse af disse Uretfærdigheder — hvad der jo maa være et Maal i sig selv — tillige at udrydde en væsentlig Del af de Modsætninger, der fører til at Indlemmelseskrav rejses, da vil dette være meget ønskeligt. Til Belysning af det Spørgsmaal, jeg her berører, maa jeg have Lov at minde om den Udvikling, vor Lovgivning paa to Omraader bygger paa, og som her kommer i Betragtning.

Jeg skal først nævne Sociallovgivningen. Fra denne Lovgivnings første Udspring i Begyndelsen af 90erne blev den væsentligste Del af Udgifterne lagt paa Kommunerne. I Slutningen af 90erne, hvor den sociale Lovgivning kun omfattede Fattigvæsen, Alderdomsunderstøttelse og Sygekasser, paahvilede der Kommunerne $\frac{3}{4}$ af de samlede Udgifter, og det sidste Normalaar før Verdenskrigen, hvor jo ogsaa den i 1899 og senere tilkomne Lovgivning om Ulykkesforsikring, Arbejdsløshedsforsikring, og Hjelpekasser maa regnes med, var Kommunernes Andel $\frac{2}{3}$. En Opgørelse for 1931—32, der foruden den allerede nævnte Sociallovgivning medtager Enkebørnsunderstøttelse og Invalidforsikring og enkelte andre Poster, viser, at Kommunerne i dette Aar endnu bærer omtrent 60 pCt. af samtlige sociale Byrder.

Med den befolkningsmæssige Udvikling, som jeg tidligere har nævnt, og med den økonomiske Interesse, der efterhaanden mange Steder er opstaaet for de mere velhavende i at bosætte sig i de socialt set begunstigede Kommuner, kan det ikke undre, at Uligheden i de sociale Byrders Fordeling efterhaanden er blevet forfærdende. Næppe paa noget andet Omraade er der her i Landet tolereret saa megen Uret som paa dette. Jeg skal nævne enkelte Eksempler, der vel repræsenterer Yderpunkterne, men dog er karakteristiske. Mellem disse Yderpunkter ligger altsaa langs en Skala Landets øvrige Kommuner. I Gentofte udgjorde de sociale Udgifter i 1931 0,27 pCt. af de kommunale Skattedyders Indkomster. I Hørsholm var den tilsvarende pCt. 0,73, i Hasseris ved Aalborg 0,66, i Paarup ved Odense 0,90, i Tranderup ved Svendborg 0,96. Men overfor Gentoftes 0,27 pCt. og Frederiksbergs 1,5 pCt. staar København med næsten 3 pCt. Og gaa dernæst ud til en Række Landkommuner, først og fremmest i Jylland, men ogsaa adskillige paa Øerne, og se, hvad de sociale Byrder der betyder, naar de udmaales i Forhold til Befolkningens Indkomster. Jeg tager f. Eks. 5 Kommuner i Viborg

Amt¹⁾). I disse Kommuner udgør de sociale Udgifter fra 8,2 til 10,4 pCt. af Indkomsterne. Tilsvarende Eksempler kan findes i snesevis.

De Eksempler, jeg her har nævnt, er Udtryk for den Tilstand, vi i Øjeblikket har her i Landet, at den forskellige sociale Struktur og den forskellige Indkomstfordeling i Landets Kommuner har medført, at vi har dels en Række Byer, dels et meget stort Antal Landkommuner, hvor de sociale Udgifter hviler med meget stor Tyngde, medens paa den anden Side de sociale Byrder i en anden Gruppe af Kommuner er for intet at regne. For Landkommunerne med store sociale Udgifter udskrives en meget stor Del af de store Byrder som Ejendomsskatter. I de fem Kommuner i Viborg Amt, jeg nævnte, udskrives der fra 2 til 3,3 pCt. af Grundskyldsværdien med dertil svarende Bygningsskatter. Forskellen i sociale Byrder fører altsaa ogsaa med sig en uhyre Ulighed i de faste Skatter Landet over. Medens Økonomer og Politikere ikke bliver trætte af at kræve lige Skat paa lige Jord, saa tvinges de forskellige Kommuner simpelthen til en Praktiseren af Ejendomsbeskatningen, der er en Haan mod alle Ligelighedskrav paa dette Omraade.

For Byerne med de store sociale Udgifter er der ikke den Udvej at paalægge øgede Ejendomsskatter, simpelthen fordi Lovgivningen har fastlagt en Maksimumspromille, og saa er der kun Anvendelsen af Indkomstskatteskruen tilbage; men efterhaanden som denne drejes, fordrives de gode Skatteydere ud i Nabokommunerne. Da den store Indlemmelse i 1930 fandt Sted i Kolding var Ligningsprocenten i denne By 17, medens den i de Distrikter, der indlemmedes, var fra 2 til 4.

For Tiden betales der i Aalborg af en Familie med 3 Børn og en Indtægt paa 6000 Kr. knap 700 Kr. i kommunal Indkomstskat, i Nabokommunen Hasseris 200 Kr. Af 12,000 Kr. svares der i Aalborg 1800 Kr., i Hasseris 500 Kr. I Viborg svares der af 12,000 Kr. 1600 Kr., i Nabokommunen Asmild 600 Kr. I København svares der af 12,000 Kr. knap 900 Kr., i Gentofte og paa Frederiksberg knap 600 Kr. Af 24,000 Kr. Indtægt svares der i København 2150 Kr., paa Frederiksberg 1240 Kr. Vi indførte i 1903 Erhvervsbeskatningen for at modvirke, at de, der ved Erhverv eller Tjeneste var knyttet til en Kommune, bosatte sig i en anden Kom-

---

¹⁾ Rødning, Selde-Aasted, Brøndum-Hvidbjerg, Haasum-Ramsing og Junget-Thorum.

mune for at slippe billigere i Skat, medens de samtidig maaske gennem deres Erhvervsvirksomhed bebyrdede Erhvervskommunen med store Udgifter. De gældende Erhvervsskatteregler er imidlertid ikke blot af den Karakter, at næsten kun Skatteeksperter kan forstaa dem, men de er ogsaa irrationelle og har slet ikke svaret til deres Hensigt, saaledes at en rimelig Udligning af Skattevilkaarene i Kommuner som dem, jeg her har nævnt, slet ikke finder Sted.

Hvad jeg her har fremdraget, er jo kun spredte Træk til Belysning af den Tilstand, Brydningerne mellem den nedarvede kommunale Inddeling og den økonomiske Udvikling har skabt. I Stedet for spredte Træk burde der foreligge en paa omfattende Materiale bygget Redegørelse; men Billedet vilde ikke blive væsensforskelligt fra det, jeg har tegnet, og jeg drager nu af de her nævnte Forhold den Konklusion, at for det første denne Tilstand er fuldkommen uholdbar og for det andet, at de foreliggende Problemer ikke kan løses gennem Flytning af Kommunegrænser hist og her eller gennem selv storstilede Indlemmelser. Hvad nytter Grænseflytninger de Snese af ret ensartede overbebyrdede Landkommuner Landet over. Og selv om Indlemmelser af visse Landdistrikter i Købstæderne hist og her kan medføre en Afspænding af tilstedeværende utaalelige Modsætninger, saa vil det ofte kun være et Tidsspørgsmaal, naar nye Modsætninger er opstaaet igen.

Forinden en virkelig rationel Overvejelse kan foregaa med Hensyn til, hvilke Ændringer i de kommunale Grænser, der er hensigtsmæssige, bør faktisk visse almene Reforme først være foretaget og ført ud i Livet.

Det gælder først og fremmest en Reform med Hensyn til Fordelingen af de sociale Byrder, og i denne Henseende er det saa uhyre vigtigt, at vi staar lige foran Gennemførelsen af den saakaldte Socialreform. Almindeligvis er det den rent sociale Side af denne Reform, som tiltrækker sig Opmærksomheden: Organiseringen af de forskellige Arter af social Hjælp, de forskellige Satsers Størrelse, den social-etiske Side af Reformen osv. Men ved Siden heraf er Reformen for de Spørgsmaal, vi her behandler, af aldeles fundamental Betydning. Dens Overførelse af visse sociale Udgifter til Staten og den derigennem opnaaede Udligning af Byrderne paa en større Flade, dens nye Refusionsregler, der ophæver det gamle efterhaanden sindssvage Begreb »Forsørgelseskommunen«, og de nye rationelle Regler, der her bygges

op, alt dette vil i sine Følger virke udlignende, somme Steder udslettende, paa de Modsætninger, der hidtil har tenderet hen mod Flytning af Kommunegrænserne som eneste Middel. Jeg skal saaledes nævne, at Kommuner af den Type, jeg nævnte fra Viborg Amt, vil blive aflastet for fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{2}{5}$ af deres sociale Udgifter. Paa samme Maade vil de haardst ramte Bykommuner lettes i betydelig Grad. Omvendt kan det ikke nægtes, at de Skattely i Jylland, jeg nævned, maa betale noget mere, og Gentofte Kommune kan heller ikke vente at komme gratis fra det; men jeg er ikke i Tvivl om, at alle gode Borgere i disse fortræffelige Kommuner er enige i, at Landets Byrder skal bæres ligeligt af Landets Børn, og i hvert Tilfælde er det den eneste Mulighed for, at saadanne Kommuner kan bevare deres Selvstændighed ud i Fremtiden.

Men som et Supplement til Udligningen gennem den sociale Lovgivning, jeg her har nævnt, bør der utvivlsomt tillige komme en Udligning gennem selve den kommunale Beskatning, og ud fra dette Synspunkt er der i Indenrigsministeret udarbejdet en Reform af Erhvervsbeskatningen, der vil blive forelagt straks ved Begyndelsen af næste Rigsdagssamling, og som søger paa rationelt Grundlag at skifte Sol og Vind lige mellem Erhvervskommune og Opholdskommune.

Det er nu min Opfattelse, at naar disse to Udligningsreformer, Socialreformen og Revisionen af Erhvervsbeskatningen er ført ud i Livet, vil der foreligge et helt nyt og rationelt Grundlag for Bedømmelsen af, hvor det er hensigtsmæssigt at gaa til Ændringer af Kommunegrænserne. Der er ikke Tvivl om, at nogle af de Indlemmelseskrav, der nu i stort Tal fremføres, vil forstumme, naar disse Udligningsforslag er gennemført. Det, der bør tilstræbes, er efter min Mening, at Indlemmelser kun foretages:

- 1) hvor Kommunegrænserne fra gammel Tid er ganske irrationelle, saaledes som der endnu er mange Eksempler paa, at den ene Kommunes Arealer helt eller delvis ligger som Enklaver i den anden Kommune, eller det forekommer, at Kommuner skyder sig ind i hverandre med geografisk set ganske meningsløse Grænsedragninger;
- 2) hvor organisatoriske og forvaltningsmæssige Grunde foreskriver det, fordi Forstadsbebyggelsen har antaget en saadan Karakter, at en Indlemmelse kun er en forvaltningsmæssig Bekræftelse paa en Udvikling, som allerede økonomisk og erhvervsmæssig er tilendebragt, eller fordi den nødvendige Plan-

læggelse af en Bys fremtidige Udvikling ikke kan opnaas gennem Samarbejde med Nabokommunen.

Med andre Ord, de Aarsager til Indlemmelser, der findes i visse under de nuværende Forhold begunstigede Kommuner Snylten paa deres Nabokommuner, bør i videst mulig Omfang bortelimineres gennem Sociallovgivning og Skattelovgivning. Det vil utvivlsomt ikke helt være muligt, men der rejser sig da det Spørgsmaal, om man maaske i adskillige Tilfælde uden direkte Indlemmelse kunde foretage en yderligere Udligning alene mellem de paagældende til hinanden grænsende Kommuner indbyrdes.

Jeg skal i denne Forbindelse henvise til, at der med Henblik derpaa er indsat en Bestemmelse i den ny Indlemmelseslovgivning. Det er § 48 i Lov om Landkommunernes Styrelse af 25. Marts 1933. Det hedder her:

»I Tilfælde, hvor det ved Nævnets Undersøgelser er godtgjort, at den ene af de Kommuner, hvis Omraader der er Spørgsmaal om at omlægge, som Følge af Naboskabet til den anden Kommune i særlig Grad berøves Indtægter eller paaføres Udgifter, skal Nævnet med Indenrigsministerens Samtykke være berettiget til at godkende en Overenskomst mellem de interesserede Kommunalbestyrelser, hvorved Indlemmelsesspørgsmaalet udskydes paa Vilkaar, at der tillægges den tablidende Kommune en aarlig Ydelse, der udredes af den anden Kommune.«

Efter den Erfaring, jeg har fra mange Indlemmelsesforhandlinger, er det min Tro, at den Mulighed for en Løsning af økonomiske og sociale Interessemødsætninger mellem to Kommuner uden egentlig Indlemmelse, der aabner sig her, vil blive benyttet i den kommende Tid. Men det er jo et Spørgsmaal, om denne Paragraf ikke peger videre, nemlig hen mod et organiseret Samarbejde mellem Kommuner, hvor Indlemmelsen ellers i Løbet af kort Tid vil være den eneste Udvej ud af de Mødsætninger af økonomisk, teknisk og byplanmæssig Art, der foreligger. Det drejer sig her særlig om Forholdene omkring de største Byer, hvor Bysamfundenes Ekspansion foregaar hurtigst og voldsomst, og først og fremmest drejer det sig om Hovedstadens Forhold. Jeg erindrer om, at Forholdet for Københavns Vedkommende nu er dette, at foruden den frederiksbergske Enklave med 111,000 Indbyggere og Naboskabet med Gentofte Kommunes 54,000 Indbyggere, ligger der nu uden om disse tre egentlige Hovedstadskommuner et Bælte, der ialt omfatter ca. 90,000 Indbyggere, og jeg maa vedrørende disse Forstadskommuner minde om enkelte af de Kendsgerninger, der belyses i den fortræffelige Af-

handling, som i 1930 udsendtes af Københavns statistiske Kontor omhandlende disse Kommuner, Taarnby, Hvidovre, Rødovre, Herlev, Gladsaxe, Søllerød, Lyngby-Taarbæk, Hørsholm, Glostrup, Brøndbyerne og Birkerød. Ikke blot omfatter disse Kommuner ca. 90,000 Indbyggere, men i adskillige af dem finder aarlig en vældig Tilvækst Sted. Fra 1921 er deres Indbyggertal steget med 64 pCt. Og hvorfra kommer Tilvæksten. En Undersøgelse af de to Kommuner, der vokser hurtigst, Hvidovre og Gladsaxe, viser, at kun henholdsvis $\frac{1}{10}$ og $\frac{1}{6}$ af Beboerne er født i de paagældende Kommuner selv, og af de tilflyttede var henholdsvis $\frac{2}{3}$ og $\frac{1}{2}$ tilflyttet fra København. Afhandlingen godtgør endvidere, at i 5 af disse Kommuner er mellem 40 og 54 pCt. af de kommunale Skatteyderes samlede Indkomst tjent i København og i 4 Kommuner gælder det samme for mellem 25 og 40 pCt. af den samlede Indkomst. Jeg maa maaske her tillige minde om, at Halvdelen af saavel Frederiksbergs som Gentofte Kommunes samlede Indkomst indtjenes i Københavns Kommune.

Jeg skal slet ikke her komme ind paa en Karakteristik af de forskellige her nævnte Kommuners sociale og økonomiske Struktur eller at drage Sammenligninger mellem dem paa dette Grundlag. Jeg har kun villet nævne disse faa og enkle Kendsgerninger for at fastslaa, at vi her staar overfor et faktisk tilstedeværende fælles storkøbenhavnsk Erhvervssamfund, bestaaende af København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner samt største Delen af de her nævnte Omegnskommuner, og at de, der lever i den Forestilling, at Kommunerne indenfor dette fælles Erhvervssamfund i kommende Tider vil kunne fortsætte deres kommunale Tilværelse i samme Grad isoleret som i Fortiden, gør sig skyldig i en fundamental Misforstaaelse.

Der kan formentlig ikke være Tvivl om, at Frederiksberg Kommune indenfor denne Kommunegruppe indtager en Særstilling, dels i Kraft af sin Beliggenhed som københavnsk Enklave, dels i Kraft af, at Frederiksberg er et Bysamfund med sin isolerede Økonomi uafhængig af Amtskommunen, medens de andre her nævnte Kommuner er integrerende Dele af henholdsvis Københavns eller Frederiksborg Amtsradsreds.

Paa Grund af denne Særstilling er det jo ogsaa, at en Kommission for Tiden særskilt behandler det københavn-frederiksbergske Problem. Men jeg er altsaa af den Opfattelse, at de Problemer, der foreligger med Hensyn til Københavns Forhold til sine Omegnskommuner, er os saa nær inde paa Livet, at der ikke

kan gaa lang Tid, forinden der bør paabegyndes grundige Overvejelser af, under hvilke Former de administrative Rammer for det heromhandlede Storkøbenhavn bør tilpasses efter den faktisk allerede stedfundne erhvervsmæssige Udvikling. Jeg tror ikke, man her i noget betydende Omfang vil komme til at gaa den fuldstændige Indlemmelses Vej. Maaske vil man under disse Overvejelser i nogen Grad kunne drage Lære af Erfaringer fra andre store Bysamfunds Udvikling i andre Lande.

Vi har set Berlins Forsøg paa at danne et Forbund med sine Forstadskommuner om Løsningen af visse Fællesopgaver, et Forsøg, der senere blev opgivet og afløst af en fuldstændig Sammenslutning af Berlin med op mod 100 Landkommuner, men saaledes, at det nye Storberlin inddeltes i et stort Antal Forvaltningsdistrikter til Varetagelse af visse lokale Anliggender. Vi har set Frankfurt am Main indlemme en Naboby paa 30,000 Indbyggere, men saaledes, at den indlemmede By beholdt sit Kommunalraad med indstillende og forberedende Myndighed overfor Stadens Hovedstyrelse. Vi finder i Wien en Distriktsinddeling som i Berlin, men hvor Distriktsraadene vælger lokale Forsørgelses- og Skoleudvalg, samtidig med at de har Indseende med en Række mindre vigtige lokale kommunale Opgaver, og vi har Paris, der sammen med sine 76 Nabokommuner danner en samlet Amtskommune, Seine departementet, med et fælles Generalraad, hvori Repræsentanter for disse Nabokommuner har Sæde sammen med Paris' egne Borgerrepræsentanter. Det Fællesskab, der her er skabt, muliggør en økonomisk Udligning Kommunerne imellem og har medført, at Paris har kunnet undgaa væsentlige Indlemmelser. Ogsaa i Stockholm har der været dannet Kommunalforbund med de Kommuner, der berøres af Hovedstadsbebyggelsen, og med den Opgave at forberede Op-landsplaner paa forskellige Omraader for de paagældende Distrikter, men saaledes, at de enkelte Kommuner bevarede deres Selvbestemmelsesret. Jævnside hermed har man dog i den nyere Tid set sig nødsaget til at løse Mellemværendet med nogle af de hastigt voksende Nabokommuner ad Indlemmelsesvejen.

Men selv om nu paa adskillige Felter Erfaringen fra udenlandske Byer kan drages til Nytte overfor vore hjemlige Forhold, saa bør man dog utvivlsomt være varsom med at drage direkte Slutninger fra fremmede til hjemlige Forhold, da den historiske og administrative Baggrund for Problemerne kan være saa forskellig, og navnlig gælder dette selvfølgelig ved Sammenligninger

mellem Verdensbyer som nogle af dem, jeg her har nævnt, og saa en By som København, der endnu befinder sig et godt Stykke fra at være en Millionby.

Men jeg gentager, at Tiden snart er inde til mere indgaaende Overvejelser og Forberedelser med Hensyn til de Spørgsmaal, jeg her har berørt, og jeg understreger, at Resultatet af den Lovgivning, der for Tiden arbejdes med, vil give bedre Muligheder for at danne sig et Overblik over alle disse Problemer: De nye kommunale Forfatningslove for Købstædernes og Landkommunernes Styrelse er nu gennemført, en rationel udformet Indlemmeslovgivning er ligeledes gennemført, Socialreformen vil formentlig i Løbet af kort Tid være en Kendsgerning, og en rationel Løsning af Erhvervsskatteproblemet vil forhaabentlig kunne foreligge i den kommende Rigsdagssamling. Inden længe vil vi derfor staa godt rustet til at skønne over, hvor Fremtidens Veje paa disse Omraader bør gaa og derfor rustet til at tage de rigtige Beslutninger.
